

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

Szerkesztők: Dr. KUN BÉLA és Dr. RÉVÉSZ IMRE. Főmunkatárs: Dr. SZÁSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Luther és Kálvín.

Megnyitó beszéd a Kollégium reformációi emlék-
ünnepélyén 1933 október 31-én.

Holnap a római egyház világszerte a Mindenszentek ünnepét üli. Nyugaton tizenkét-tizenhárom százados multa visszatekintő ünnep ez. Alapgondolatában van egy mélyen megragadó evangéliumi vonás: az ecclesia militans és az ecclesia patiens, a harcoló és a szenvedő egyház egy nagy, átfogó, tündöklő látomásban, vigasztalásért és erőért föltekint az ecclesia triumphansra, vagyis mindazoknak a kiválasztott, boldog lelkeknek mennyei közösségére, akik a bűnön, ördögön és halálon a mindhalálig hű bizonyágtétel által, mégpedig a legtöbbször kinteljes mártíromságban, már diadalmaskodtak és elnyerték az örök élet koronáját. Azonban ez az evangéliumi alapvonás — mint a római egyházban egybeült is — végtelenen eltorzult, mert ez az ünnep már kezdetétől fogva az evangéliumellenes szentkultusz szolgálatában áll, annak egyetemességét foglalja össze és fejezi ki. Hiába olvastatja föl a római egyház ezen az ünnepén a két kijelölt misebeli lectio egyikét a Jelenések Könyve 7. fejezetének első 12 versét: az ünneplő lelkek nagy tömegei e napon nem a Trónon Ülő előtt borulnak le, mint az Apokalypsis fehérruhás, pálmaág-lengető, elpecsételt szentjei és nem az ő szavuk, nem az Ige szava lett az ünnep igazi értelmévé: „Az idvesség a mi Istenünké, aki a királyiszekben ül, és a Bárányé” — az ünneplés tárgyai maguk a szentek, akik a régi pogány istenségek folytatásaként a hívőnek lelki és testi bajaiban segítséget nyújtanak, imádságait a Szentháromság egy Isten elé juttatják és ezzel az Egyetlen Közbenjáró százszorszént személyét és művét a hívő elől nagy mértékben eltakarják, sőt — nem ugyan a tan szerint, de gyakorlatilag — fölöslegessé teszik.

A történet különös, véletlennek látszó, de alapjában rendeltetészerű és nagyon mély jelentőségű összetalálkozásai közé tartozik az, hogy a reformáció jelképes kiindulópontjának

emléknapjává éppen ez a mai nap, tehát a Mindenszentek ünnepének vigiliája lett. Mi több: ez az összetalálkozás az első nagy október 31-edike után másfél évtizeddel megismétlődött, mert Kálvín is egy Mindenszentek ünnepén lépett reformátori gondolataival először a nyilvánosság elé. Nem is egy, de két ízben akarta tehát a lelkek és a történet mindenható Ura az ő gyermekei szemét ez összetalálkozás által fölnyitni arra, hogy „nincsen senkiben másban idvesség: mert nem is adatott emberek között az ég alatt más név, mely által kellene nekünk megtartatnunk”, csak egyedül a Jézus Krisztusnak neve.

A mi reformációi ünneplésünk sem lehet tehát soha valami vulgárisan protestáns nyelvre lefordított „mindenszentek” ünnepévé. Minkünk ezen az ünnepen is, mint minden egyéb ünnepi alkalmával egyházi életünknek, csak azt az egyetlenegy Nevet lehet magasztalni, ezt kiáltván a Jelenések megszámlálhatatlan szentjeivel: „Ámen: áldás és dicsőség és bölcsesség és hálaadás és hatalom és erő a mi Istenünknek mind örökkön örökké. Ámen.”

Csak hogyha minden szívverésünk és minden lélekzetvételünk Őt és egyedül Őt magasztalja: akkor szabad Őt magasztaló hálaadásunkba belefoglalni az Ő választott eszközeinek nevét is — akikre most, felejtkezésre könnyen hajló gyarlóságunkban, különös nyomatékkal felhívja figyelmünket az évről-évre visszatérő mai reformációi dátumon kívül is két, nagyon közel eső centenáris forduló.

A wittenbergi várban és vártemplomban a hanyatló középkornak talán leggazdagabb ereklyegyűjteményét halmozta föl a később Luthert annyi melegséggel és eréllyel pártfogoló Böles Frigyes szász választófejedelem, akinek a római pápa iránti engedelmisséget nem volt nehéz felmondania, de akinek annál inkább nehezebb esett még az evangéliumi nagy megismerésre eljutása után is a római katolikus közvallásosság százkarú, puha, kellemesen elkábitó öleléséből kibontakozni. Hosszú éveken át — mint annak a dekadens korszaknak megannyi más, a maga módján vallásos világi és

papi nagyura — valósággal sportszerűen gyűjtötte, jelentékeny anyagi áldozattal, az ereklyéket, amelyeket pontosan leltározott, illusztrált katalogusban a nagyvilággal is megismertetett és amelyeknek számát akkortájt, amikor Luther, az ő addig legkisebb és legcsöndesebb alattvalóinak egyike, föllépett, már vagy 20,000 darabra sikerült felvinnie. Volt ez ereklyék közt tövis nemcsak a Krisztus töviskoronájából, de még a Mózes csipkebokrából is; voltak forgácsok nemcsak a golgothai kereszt-fából, de még a bethlehemi jászolbölcsőből is. Egyéb elszámálhatatlan csodás „ritkaságok” mellett különös becsben volt tartva egy néhány csipetnyi korom, amely egyenesen a babiloni három ifjú tüzes kemencéjéből származott! Mindezekhez az ereklyékhez a pápai kegy milliő meg milliő évekre szóló búcsút kapcsolt: azaz a Krisztus, Mária és a szentek „érdemeinek” kinestárára szóló utalványt, amely szerint a földi és tisztítótűzbeli büntetésekből ennyi meg annyi évnek a tartamára darabszám szerint több vagy kevesebb elengedtetik elsősorban az ereklyék tulajdonosának, de azután mindazoknak is, akik elzarándokolnak ezekhez az ereklyékhez s ott a helyszínen végeznek el valamely vallásos cselekményt. El lehet képzelni, micsoda búcsújárás volt a wittenbergi világhíres ereklyékhez egyébkor is, de különösen Mindenszentek ünnepén, amely napon az egyház fejének jóvoltából még egészen kiváltságos lelki kegyek is jutalmazták a wittenbergi vártemplom meglátogatását. A wittenbergi mindszenti búcsú nemcsak a kis fejedelemség lakosságát, de más német tartományokét is megmozgatta: idegen papok, barátok is nagy számmal jelentek meg ilyenkor itt s külföldi zarándokokban sem volt hiány.

Ezért akarta Luther éppen ezt a napot és annak előestéjét felhasználni, hogy szélesebb körök figyelmét felhívja arra a szemérmetlen vásári propagandára, amelyet Wittenberg közelében Tetzel János üzött a római Szent Péter templom építésére kiírt búcsúval. Már ekkor rég háborgott a lelke a kegyes üzlet miatt. Nem azért, mintha annak egészen csúnya hátterét — a Fugger-bankház és az eladósodott Hohenzollern úrfi-érsék, Brandenburgi Albert közti bonyodalmas pénzügyi manipulációt — úgy ismerte volna, ahogyan ma mi ismerjük. Egyszerűen csak azért volt felháborodva ez a tiszta és komoly lélek, mert borzalmasnak találta a lelkeknek azt a rendszeres eltévelyítését, amit a búcsúüzlet okozott. Roppantul jellemző a lényének alapszövegéhez tartozó konzervatívizmusra, hogy nem a szeme előtt levő jámbor ereklyeszédelgés miatt háborodott föl, amelyet gyermekéke óta megszokott és pietással nézett — hanem a búcsúvásár miatt, amely, legalábbis az ő tudomása szerint, addig hallatlan vakmerő állításokat és botrányos tévtanokat terjesztett úton-útfélen. Tisztázni akarta végre az őt már oly régóta nyugtalanító kérdést,

amelyre addig — hiába kereste — sehonnan sem kapott világos és egyértelmű feleletet: összefér-e az egyháznak a bünbocsánatról és a büntetés elengedéséről szóló tanításával az, amit a rovtomtultú dominikánus hirdetett, hogy mihelyt a garas megcsördül a perselyben, a lélek, akinek javára a búcsút megvették, azon módon a mennybe röppen a tisztítótűzből — meg hogy akinek a markában egyszer ott van a búcsúcédula, az, a saját parókus lelkipásztornak megkerülésével, tetszésszerűen más papnál meggyónhatik és ez a pap köteles őt feloldozni még a legförtelmesebb bűncselekmény esetén is, anélkül, hogy bármiféle egyházi büntetést reászabhatna! Luther akkor még egyénileg meg volt a maga becsületes naivságában arról győződve, hogy ezek az istenkáromláshoz közeljáró piaci tanítások a római egyház helyesen értelmezett tanából nem következnek s éppen ezért is nagyban nyugtalanította az, hogy Tetzel mégis a pápa nevében maszlagolta ilyenekkel a fél Németországot. Tehát tisztán akart látni és bármennyire szilárdan állt is már akkor lelkében az évek során át iszonyú lelki vívódások árán kialakult evangéliumi meggyőződése a bünbocsánatról és a megigazulás igaz mivoltáról, mégis, jellegzetes szerzetesi alázatossággal, theologus-vita tárgyává akarta tenni a kérdést, hogy ne csak a maga értelmére támaszkodjék. Erre a vitára látta eljönni a jó alkalmat a mindszenti búcsúval, amikor erről a lelkét égető kérdéstről nemcsak helyi szerzetes-, pap-, és egyetemi tanártársaival, hanem idegenből jöttekkel is szót érthet, a nagyon gyakori középkori theologus-disputák szokott formái közt, előre megfogalmazott és közzétett tételek alapján. Ezt a célt szolgálta volna a vártemplom kapujára október 31-ikén déli tizenkét órakor — megint csak a disputáló theologusok bevett szokása szerint — kiszögeezett 95 tétele.

A wittenbergi búcsún semmi különös feltűnést nem keltett ez a szerény papírlap. „Már megint veszekesznek a papok” — gondolta magában nem egy ájtatos zarándok, amint a templomba siettében egy futó pillantást vetett a tételekre. Csak a sajtó útján való elterjedésük hívta föl rájuk a közfigyelmet. De ekkor aztán milliók szívében támadt rájuk visszhang. Itt látszik meg örökre a legfölségebben, hogy a reformáció mennyire Isten műve volt és nem az emberé. A szerény, alázatos, de tovább hallgatni már nem bíró szerzetes keze csak egy visszaélés ellen volt fölemelve — de ezt a kezét és benne az Ige kardját az élő Isten vezette és egy egész rendszert szűrt vele sziven. Luther csak a Tetzelen mosdatlan száját akarta bedugni az olyan örök zengésű tételekkel is, hogy „a mi Urunk és Mesterünk, a Jézus Krisztus, azt akarja, hogy a hívők egész élete bűnbánat legyen”; hogy „az Egyház igazi kincse az Isten dicsőségének és kegyelmének szentséges evangéliuma”; meg hogy „buzdítani kell a keresztényeket, hogy az ő fejüket, a Krisztust, minden

büntetésen, halálon és poklon keresztül is követni igyekezzenek, és így inkább sok háborúságon keresztül remélik a mennybejutást, semmint a maguk békés biztonságérzetére támaszkodva" — de Isten rendelkezéséből az egész evangéliumi reformáció alaphangja és harci riadója megharsant ezekben és a hasonló szellemű többi tételeiben, pedig Luther bennük még itt-ott szemlátomást ótömlőbe akarja tölteni az új bort.

De az új bor az ó tömlőt nemsokára szétvetette. Luthernek szakítania kellett a pápával, mert kénytelen volt belátni, hogy nemcsak Tetzl és üzlettársai szakítottak a Krisztussal, hanem a fenntartás nélkül pártjukat fogó pápa is. Ez a szakítás nem volt neki könnyű. Kora ifjúságától maga volt a megtestesült lelkiismeretesség és felelősségérzet — hiszen e miatt vonult klostromba is — s a testét és lelkét kevés híján felörlő irtózatosságszerű küzdelmekbe került minden lépése, amely fölnevelő egyháztól távolabb s egyre távolabb vitte. És mégsem tágitott, mert az Ige foglyul ejtette és ő nem akart ismerni egyébfajta szabadságot, uraságot és boldogságot ennél a rabságnál. És ezzel a föltétlen engedelmisségével lett szabadítójává, azaz a Krisztus keresztjéhez vezérlőjévé millió embertestvéreinek és emberöltők szakadatlan sorának.

Néhány nap múlva (november 10.) ötödfélszázadikszor fordul az idő évkereke a Luther születése óta. A világ ez idő alatt legalábbis külső arculata szerint óriásit változott — de az emberszív örök gyötrelme ma is ugyanaz maradt. Az emberszív, amikor a maga teljes, bűnös meztelenségében ott szorong az élő Isten arca előtt, először ma sem hallhat Őtöle egyebet, mint amit Luther a klostromban hallott: *Nincs kegyelem!* És ennek a halálba és kárhozatba döntő isteni szónak ítélete alól az emberi szív, az emberi lény és az emberi lét ma is csak egyképen oldoztathatik fel: úgy, ahogyan Luther feloldoztatott. Úgy, hogyha meghallja ebben a rettenetes Nem-ben, a keresztfárról aláhángzó, életet és üdvösséget adó Igen-t: „*das tiefe, heimliche Ja unter und über dem Nein mit festem Glauben an Gottes Wort fassen und halten... und Gott recht geben in seinem Urtheil wider uns, so haben wir gewonnen.*“

Egyedül így lesz ma is erős várunk nekünk az Isten és egyedül így marad meg nekünk ma is az Ő országa!

Révész Imre.

(Folyt. köv.)

Feljegyzések vitákról és gondolatokról.

(Az alsószabolcs-hajdúvidéki egyházmegye közgyűlésén, Debrecenben n.)

Folyó évi október 23-án d. u. lelkészi előértekezlet volt, 24-én d. e. közgyűlés a szokott helyen. (Vármegyeház díszterme.) Az elnöki székben Bartha László esperes mellett Kálmán

Lajos legidősebb tanácsbíró ült, mint világi elnök, a beteg Rásó István alispán, egyházmegyei gondnok helyett.

Mellőzöm a szokott formások, külsőségek leírását. Figyelmet és sok hozzászólást, vitát keltettek az esperesi, belmissziói és számvevőszéki jelentések.

Benkő Géza főügyész, szemben az esperesi jelentés hitéletre vonatkozó megnyugtatóival, saját tapasztalatai alapján több és rendszerebb munkát kíván a lelképásztoroktól. A tanító és presbiter testvéreket pedig a lelkészek odaadóbb támogatására hívja fel. Hivatkozik Budapest példájára, ahol nincsenek ilyen sivár és szomorú állapotok, mint nálunk. Valahol tehát hibának kell lenni!...

Felszólalására az esperes és Molnár Zoltán jegyző feleltek. Az esperes megmagyarázta, hogy jelentésében ő a múlt évhez viszonyítva bírálta el a helyzetet. Molnár Zoltán pedig arra mutatott rá, hogy a mi viszonyainkat nem lehet Budapesttel összehasonlítani, mert Budapest nem tipikus iskolafenntartó egyház, mint a miylenek a mieink. Nekünk a legtöbb helyen az iskolai terhek miatt vannak bajaink. (Szoboszló, Nánás, stb.)

Itt jegyezték meg többen — gyűlésen kívül —, hogy az adószázalékok felületes és tetszetős összehasonlítása sem alkalmas az egyházak teherviselésének összehasonlító megítélésére, mert a kataszteri tiszta jövedelem és az ennek alapján kivetett állami és egyéb adók is sokkal magasabbak Tiszántúlon, mint egyébként. Úgy, hogy ha itteni híveink 30—50% egyházi adót fizetnek, ez sok esetben magasabb, mint másutt 100%. Azonkívül itten az oláh megszállásból eredő károkat és katasztrófális gazdasági éveket is figyelembe kell venni. Ezek nem voltak úgy meg másfelé, mint nálunk. Budapest környékén a gabona- és gyümölcsértékesítés is könnyebb stb.

Itten azért nem sikerül sok helyen a belmissziói munka sem, mert a hívek az egyházi adóhátralékok miatt szemben állanak a lelkészekkel. Ezekkel a hangokkal ellentétben Fekete István azt fejtegette, hogy nem szabad ilyenekkel mentegetőzni! Sőt éppen azért, mert gazdasági nyomorúság van, kell a lelki és a belmissziói munka! Ezen a téren igenis mulasztásaink vannak. Alázatosan és hittel vessük rá kezünket az eke szarvára.

Ezeket a kérdéseket szerintem nem itt kell eldönteni, hanem egyházmegyei belmissziói gyűléseken. Sőt ezekről vitázni, már túlhaladott álláspont is.

Nem kebelbelieknel is visszatetszést szült, hogy egyházmegyei gyámintézetünk a multa nem fizette ki teljesen a lelkészözvegyek járandóságát, pedig heverő pénze is volt. Közgyűlésünk a számvevőszék jelentésénél itt erősen intézkedett.

A debreceni egyházmegye is e napon gyűlésezett. Ők már rég összejöttek az „Aranybika-

beli" közebédre, mikor mi még a tárgysorozat közepén jártunk. Nekik kevesebb bajuk van. Vagy ügyesebbek?...

A konfirmációi oktatásra vonatkozó törvény magyarázásánál és végrehajtásánál még mindig vannak eltérések, nehézségek. Ha már 12 éves korban kell konfirmálnunk a mi sajátos viszonyaink miatt, legalább egy évig tartson az előkészítés. Ez szövegtetett le.

A bíróság nem semmisítette meg a nánási lelkészválasztást. Különben is visszavonták a felebbezést.

Kérjük, várjuk a lelkészek, tanítók, presbiterek, világiak, szegények, gazdagok összefogását hittel a Krisztus ügyéért... Már tizenkettőre jár.

(Balmazújváros.)

Kósa Béla.

Papi nyomorúság.

Amit a biharugrai pap a lelkészek nyomorúságáról és súlyos fizetnivalóikról mond, azzal minden tekintetben azonosítom magamat; noha nekem 700 P nyugdíjhátralékom nincs, hanem csak 70 P és bánja a patvar, ha mindjárt egy összegben is vonják le tőlem, amivel tartozom! De mit szólunk ahhoz, mikor olyan követelésre vonják le a fizetésünket, amivel nem mi tartozunk? Mert ilyen is van. Amit azért Fejszcs András mond, az talán még valahogy csak szenvedhető; de amit én mondok el mindjárt, az már igazán lélekháborító.

Gyülekezetem tagjai eladósodtak, tönkre mentek. Egyházi adójukat nem tudják fizetni (a kivetett 5,000 P-ből, 500 P folyt be a múlt évben) s emiatt az egyház se tudja fizetni se belhivatalnokait, se állami adóját. A tanítónő hét hónap óta, én meg öt hónap óta nem kaptuk meg az egyháztól fizetésünket. Az egyház 1,500 pengő állami adójának törlesztésére pedig a községi jegyző letiltotta úgy a lelkész, mint a tanító államsegélyeit. Szóval olyan fizetésteljesítést követelnek tőlünk, amivel mi nem tartozunk, mert sem a tanító, sem én nem tartozunk az egyház helyett annak adósságát, adóját kifizetni! A letiltás még november 20-án megtörtént, a levonás pedig január 1-én. Úgy én, mint egyházi hatóságom rögtön megtámadtuk ezt az intézkedést, azonban siker nélkül, mert két hónap óta szikra előmenetel sincs ez ügyben. Én az államsegélyt megcsónkítva, hiányosan el nem fogadtam, mert senkinek, legkevésbé egy falusi jegyzőnek nem ismerem el azt a jogát, hogy az egyházi belhivatalnokok fizetésével rendelkezék. Szóval a dolog úgy áll, hogy még nem volt elég, hogy a háború után 3 évig ingyen szolgáltam az egyházat; nem volt elég, hogy a valorizáció alkalmával 650 P-t könnyedén oda engedtem az egyháznak; nem elég, hogy a reductio során a kormány tőlem is levon 200 P-t az államsegélyből; hanem újabban még fizetés nélkül is vagyok! Ime, sokra vittem! Elvégez-

tem a theológiát és a jogot; van két diplomám is s a végén nincs fizetésem! Holott ezren meg ezren vannak, akik annyit nem törték-verték magukat és élnek gondtalan, boldog életet, nem látnak semmiben hiányt és nem kavarja fel hasonló igazságtalanság a lelkek békéjét! Mig itt a jövő sötét és bizonytalan. Csak egy bizonyos: az adósságban való elmerülés! Ki mondja meg nekem azt, hogy honnan veszek február 1-re 90 P-t, hogy a Dócziban befizessék 40 P tandíjat és 50 P internátusi díjat? De talán még nekünk itthoniaknak is élni kellene valamiből! Tehát kérem szeretettel ezen Lap minden befolyásos olvasóját, hogy a hatáskörébe tartozó és megüresedő állások betöltésénél rám gondolni s ezen bizonytalan állapotból egy bizonyosba átsegíteni legyen szíves!

Ami aztán a mind gyakoribbá váló letiltás jogi oldalát illeti, arra azt jegyzem meg, hogy az alapul szolgáló 100—1927. sz. P. M. rendelet ránk egyházi belhivatalnokokra nem vonatkozhatik; az ránk nézve egy holt jog; azzal a leghatározottabban szembe kell szállni s valószínűnek tartom, hogy, még mielőtt egyházi életünk jobban fel lenne kavarva általa, korrekciója hamarosan meg is fog jelenni. Mert 1. a mi leghatalmasabb fegyverünk, mely életviszonyinkat ide vonatkozólag rendez: a díjlevél. Ebben pedig benne van, hogy „a földek adóját az egyház fizeti!” Vagyis az említett rendelet egy ius commune, a díjlevél pedig egy ius singulare. A kettő között a különbség pedig az, hogy a singuláris szabály mindig megelőzi a ius commune-t.

2. A közigazgatási bíróság 360—1885. és 778—1886. sz. döntvényei is ugyanezt mondják ki. Tehát homlokegyenest ellenkezőt, mint a citált rendelet utasításának 6. pontja. Ugyanis minden esetben az egyházat kötelezik adófizetésre és nem a belhivatalnokokat!

3. Semmi állami érdek nem fűződik ahhoz, hogy a lelkész vagy tanító fizesse az általa haszonélvezett földek adóját. Ellenben igenis nagyon fontos állami és egyházi érdek az, hogy az adófizetés kérdésében fel ne boruljon a gyülekezet, a falu békesége s az egyház és belhivatalnokai perbe ne szálljanak egymással!

A Berettyóújfaluban 1933 januárjában megjelent Népmvelési Közlönyben dr. Jakab László kir. s.-tanfelügyelő ugyanis e kérdéssel foglalkozva, a letiltást szenvedő tanítót visszkeresetre utasítja. Szó sincs róla! Nem az egyház szolgáltatóit okot a letiltásra. Az egyház 3,000 pengő egyházi adóhátralékot — a többi egyháznaknál többet vagy kevesebbet — áttett az előjárósághoz behajtás végett. Az előjáróság ebből a 3,000 pengőből nem hajtott be egy fillért sem. Miből fizessen ekkor az egyház? Ha tehát a tanító bepereli az egyházat, akkor ő célt nem ér, legfeljebb perköltségeket okoz magának, mert az egyház semmi mulasztást nem követett el, ő fizetne, csak hogy nem tud. És hogy fizetni nem tud, annak nem az egyház, hanem éppen

az az előjáróság az oka, aki 1. hivatalos kötelességét: a behajtást nem teljesítette, 2. éppen azokon akarja behajtani követelését, akik eddig 20—30—40 éven át sohase tartoztak egy fillér állami adót fizetni neki. Miért kelljen éppen most, az annyi sok csonkítások, veszteségek, pusztulások mellett még olyan terhet is viselniök, ami az egyházat kötelezi? Felháborító dolog!

4. Végül: ki van-e zárva az, hogy a miniszteri rendeletre hivatkozással a gyülekezetek az állami adót át nem háríthatják a behivatalnokokra? És ha nincs, ha kötelesek leszünk fizetni az állami adót, akkor mi történik? Akkor az történik, hogy fizetnünk kell a pótdadót is. Miért ne?! Akkor megtörténik az első díjlevélcsonkítás, melyet követ a többi. Akkor az történik, hogy 4—6—8 száz pengővel — kinekinek mennyivel — kevesebb lesz a fizetése évenként, mint amennyire a gyülekezet kötelezte magát behivatalnokával szemben a hivatalba lépés alkalmával. Akkor... akkor megindul egy ádáz küzdelem a garasért, a pénzért! Ahelyett, hogy a nehéz viszonyokra való tekintettel a gyülekezetek a rendes fizetésen felül támogatnák az ő alkalmazottaikat, még lábat ad a rendelet a különben is nehezen fizető falusi népnek, hogy arra a boldogtalan papra és tanítóra tolja át a maga terhet!

Nincs is ezeknek egyéb bajuk! Éppen csak erre van még ezeknek szükségük!

Körösszegapáti, 1933.

Dr. Kosdy János.

A humor jogosultsága.

Az élet a legnagyobb tréfamester.

Nincsen olyan szellemes író, aki olyan törölmetszett pompás ötleteket, sokszor — fájdalom —, kegyetlen tréfákat tudna alkotni, teremteni, mint az élet.

Gimnázista koromban velem tanult egyik országos nevű pedagógusunk gyermeke. Sohasem tudom elfelejteni, hogy milyen nagyot nézett a tanári kar, amikor ama nagynevű pedagógus gyermekét, türethetetlen magaviselete, hanyagsága miatt ki kellett zárni az intézet falai közül. S ugyanakkor egyik-másik vidéki kémenyseprőnek, napszámosnak — akik magyarul szólva, azt sem tudták, hogy eszik-e vagy isszák ama bizonyos pedagógiát — gyermeke jeles eredménnyel, kifogástalan magaviselettel haladt osztályról-osztályra.

Segédlelkész koromban egyik fényes alföldi gyülekezetünkbe tisztán abból a célból mentem el képlánnak, hogy a helyszínén hallgassam egyházunk s hazánk egyik akkori leg-híresebb hitszónokát.

Irhatom, hogy nem is csalódtam. Valójában sokat gyönyörködtem a mi akkori országos nevű hitszónokunk beszédeiben, előadásában.

Pár évtized elteltével, dolgom lévén abban

a városban, ott újból megjelentem. S azon kérdésemre, hogy mi lett a mi akkori hírneves nagy szónokunk gyermekéből, ennyi választ kaptam: Elzüllött, semmi ember lett belőle!...

Óh az élet, kegyetlen tréfákat űz velünk.

De ha csak velünk, a saját szűkebb környezetünkben űzne, teremtene bizonyos tréfákat, komédiákat, még ez hagyján volna.

De nézzük csak a dolgokat, az eseményeket kissé magasabb szempontból, látószögéből.

A világháborút megelőző éveket én például már mint felnőtt férfiú éltem keresztül. S ma is emlékszem, hogy nemzetiségi vidéken, szerbek, románok között, hány előkelő állású férfiú panaszkodott előttem, hogy türethetetlen anyagi helyzete van.

— Ugyan kérem, ne tessék sírni, panaszkodni, kérlekem egyiket-másikat missziói utamon.

Az utóbbi években aztán, mint menekült tisztviselőkkal találkozom közülök egyikkel-másikkal. Ilyenkor aztán megered ajkukon a beszéd: Akkor volt jó, amikor a délvídeken éltünk, találkoztunk. Akkor még urak voltunk. De ma, a helyzet türethetetlen...

Szóval, vannak emberek, akiknek akkor sem volt jó, ma sem jó... S ha ezer évig élénk, akkor sem volna jó.

A világháború kitörése alkalmával nagyon sokan azt hitték, hogy most már el fog jönni a szélrózsza minden irányában a liberalizmus és a demokratizmus országa.

S ma azt látjuk, hogy akik így reménykedtek, gondolkodtak, csalóka délibábot, álomképet kergettek.

A világháború tartama alatt, mifelénk az iskolás gyermekek, az évvizsgákon ilyen című alkalmi költeményeket szavaltak: Ha majd a hősök visszajönnek!...

S ezekben a versekben az volt leírva, hogy a nagy háború végén micsoda szeretettel, üdvriadallal fogjuk egymást megölelni a hősökkel.

Ez az idő az 1918. év október végén el is érkezett.

El ám! De hogyan? Olyan káromkodást, veszekedést, lármát, üvöltést még nem hallottam, mint ezekben a napokban. Jól emlékszem, hogy a gépfegyver golyói elől a szénapadláson kerestem menedéket s ott emlegettem magamban: A hősök megérkeztek!...

Majd később, amikor már a forradalom szele erőteljesebben süvített végig szegény magyar hazánk virányain, egyik-másik nagyhangú, vezérekedő férfiú ilyenforma szavakkal biztatott bennünket: Keleti Svájc leszünk!

S egy szép napon azt vettük észre, hogy holmi túlságosan konzervatív, elmaradt gondolkodású román katonák számlálgatják egyik-másik keleti Svájcra álmodozó honfitársunk nadrágnak nevezett ruhadarabja felett — a huszonötöt.

Fájdalom, mint akkor éppen a tiszai fronton élő falusi református lelkész, sokszor szemtanúja

voltam ennek a szomorú jelenetnek. Amikor a bot püfögését hallottam, úgy éreztem, mintha valaki mindig ezt mondta volna előttem: Itt a keleti Svájc! Nesztek! Erre vártatok, itt van!...

Vagy jelenkori napjainkat tekintve, nem találunk-e abban bizonyos hűmört, hogy róm. kath. testvéreink éppen most szervezik az „akció katolikát“?

Szervezik. De hát ki ellen, mi ellen szervezik!? Amikor itt a saját szűkebb környezetemben látom, hogy mifelénk például olyan óriási hatalma van a klérusnak, hogy Gáván ma Ő-excellenciájának, a jászóvári prépostnak az uradalmában, a tanyai iskolában 10%-ot kell fizetni a tanítónak fenntartói járulékok gyanánt, míg ugyanott nekünk az „elnyomó protestánsoknak, reformátusoknak“ 100%-ot kell előteremtünk minden tanítónak, minden hónap elsején, ha az összes vagyonunk, életünk, mindenünk elpusztul is. S a több ezer holddal rendelkező jászóvári prépostság uradalmában tekintélyes építkezési államsegéllyel, jóféle téglából, kápolnává átalakítható iskola és tanítói lak épült nem régen. Még mi ottani szegény reformátusok örültünk, hogy a háború után, bent a községben, két tantermes vertfalú iskolát építhettünk, amelyhez egy fillér építkezési államsegélyt sem kaptunk.

Hát mondja meg akárki, vajjon nincsen-e jogosultsága ma is annak az anekdotának, amelyik ezen szavakkal végződik: Hja, paraszt az más!

S a mi róm. kath. testvéreink mégis akcióznak.

Ugyan, az ég szerelmére, hová akcióznak, mit akarnak?!

Tán csak nem akarnak bennünket újból gályára küldeni!? Hiszen ma már Nápolyban benzín hajtja még a dereglyéket is. Meg aztán Mussolini, amint én őt az újságokból ismerem, egy olyan okos, szellemes, becsületes, komoly, igazi vezérférfiú, igazi „duce“, aki efajta barbárságot, ostobaságot meg sem tűrne az olasz tengeren.

Vagy nem találunk-e abban hűmört, hogy amióta ősszel takarékosági napot rendezünk, azóta senki sem akar takarékoskodni. Nem ám, mert mindnyájan azt vesszük észre, hogy ma már voltaképpen nincs miből takarékoskodnunk...

Avagy lehetséges-e mosoly nélkül olvasni hírlapjaink ama közleményét, miszerint a racionalizálás minden téren küszöbön van. Holott szellemi proletárjaink serege, éppen napjainkban, mint valami árvíz készül elönteni soraink között minden tájéko.

Tovább nem is folytatom, hanem csak azt kérdezem, hogy mindezeket látva, átérezve, vajjon nincsen-e jogosultsága ezen a földön a hűmornak!?

Óh az élet, a való élet, a legnagyobb tréfamester. S ha ez így van, akkor nincsen-e igaz-

ságuk a mi humoristáinknak, akik írásaikkal, verseikkel, beszéyeikkel, regényeikkel, színdarabjaikkal, annyiszor megkacagtatnak bennünket.

En legalább, a mi protestáns nagyjaink közül legjobban szeretem a mi nagy humoristáinkat. Egy Jókait, egy Arany Jánost, egy Mikszáthot, egy Csokonait, egy Baksay Sándort, egy Eötvös Károlyt, egy Szabolcskát, egy Murai Károlyt stb.

A mi nagy humoristáink, észrevétlenül, akaratlanul is, a magyar protestantizmusnak elsőrangú védőszelemei, csillagai.

Páratlanul komoly, elmélyedő vallásos lelkek, akiknek mélységes hitéről, sokszor csak a legbeavatottabbak tehetnének bizonyosságot. Egyik ilyen nagynevű humoristánknak véletlenül bánáti lelkész koromban, éppen az édes anyját nekem kellett eltemetni. Ma is emlékszem, hogy a temetés előtt való napon, a fővárosból előre megizente, hogy írói érdemeit a koporsó felett meg ne említsem, mert akkor megharagszik...

Bámulatos, megható egyszerűség, szerénység jellemzi a mi törölmetszett humoristáinkat.

Csodálatos prófétai lelkek ezek, akik felismerik az Örökkévaló Istennek szándékát, akaratát, érthetetlen játékát, a kevély, öntelt, gögös, szüklátkörű emberekkel szemben.

S ha ma nézzük, vizsgáljuk magyar református egyházunk hivatását, célkitűzéseit, ma sem lehet mást tennünk, mint haladni a régi úton, a régi becsületes, őszinte biblikus szellemben. Kerülve a képmutatást, a nagyképű szemforgatást, — ami sehogysem áll jól minékünk; — megőrizve az ősi becsületes magyar zamatot.

Ha egyébert nem, már csak azért is, hogy a jövőben is, a mi soraink közül váljanak majdan ki a Jókaiak, a Mikszáthok, az Eötvös Károlyok és más ragyogó nevű kortársaik, akik nemcsak a magyar protestantizmusnak, hanem az egész magyarságnak lesznek védőszelemei, geniuszai, csillagai.

Baráth Imre.

Gyermektelen házaspárok gondoljanak a Szeretetszövetség árváira, mikor vagyonuk felől rendelkeznek.

TUDÓSÍTÁS

Földes.

A nevét eddig is sokan ismerték. Ötezes magyar falu fekete humusszal, fehérre meszelt gazdaházakkal Hajdú és Bihar vármegye szegélyén. Volt idő, amikor átvonult rajta a török, kinyújtotta felé kezét a német, de Földes megmaradt nemesnek és reformátusnak, sőt ügyes községi politikával még pallósjogot is szerzett

magának... Azóta csendes, magának élő falu, évek óta még választási botrányok sem tették hírhedtté a nevét.

Ez a hangtalan magyar falu október 29-én kilépett a névtelenség csendességéből: *megnyitotta és felavatta református árvaházát*. Akadt egy feketekendős, halkszavú öregasszony, özv. *Karaes Elekné*, szül. *Hegedüs Eszter*, aki magános óráiban átérezte minden magára maradt gyermek árvaságát, álmatlan éjszakák könnyeiben minden elhagyott gyermek sírását. Egy lélekjárásos pünkösti estén kimondotta az elhatározást: *Döntöttem, árvaház céljaira adom oda a házam. Az Országos Református Szeretetszövetség* örömmel fogta meg a feléje nyújtott kezét, a helyi gyülekezettel karöltve berendezte és útnak indította az árvaházat.

A gerendás mennyezet fehéren vakít, a frissen meszelt falak csak úgy sugározzák vissza a napfényt. A szobákban minden fehér: ágyak, asztalok, székek, anyátlan, apátlan kicsi gyermekszívek.

A felavatás egyszerű volt, de minden szívet átforrósított. Igazi családi ünnepély, ahol a falu és a megye nevesei és névtelenei egymásra mosolyognak és megszorítják egymás kezét. Az istentiszteleten *Kolozsváry Kiss László* debreceni lelkipásztor hirdette az Igét. *Kiss Sándor* lelkipásztor bevezető szavai után az avató beszédet *Pap Béla* missziói lelkész, az avató imádságot *Kiss Ferenc dr.*, ügyvezető elnök, a Szeretetszövetség földi megalkotója mondta... Egy kis árvaház verset szavalt. A strófák között szemét előntötték a könnyek, valahonnan nagyon mélyről feltört a sírás. Szem nem maradt szárazon: ez volt a legszebb, a legőszintébb pillanat...

Az *Országos Református Szeretetszövetség* és az árvaház vezetőségét a felavatás alkalmával a kultuszgormány nevében *Petry Pál* államtitkár, a kerület képviselője, az egyházkerület nevében *Kolozsváry Kiss László* tanácsbíró, az egyházmegye és vármegye nevében *Benkő Géza* főügyész, a község és presbiterium nevében *Székely Sándor* főjegyző köszöntötték meleg szavakkal. Az ünnepség fehér asztaláról a Felügyelő Bizottság nőtagjai szerető szívvel gondoskodtak.

...Földes község, felavatott fehérfalú árvaházával 1933 október 29-én így vonult be a magyar protestantizmus történelmébe.

Pap Béla.

KÜLÖNFÉLÉK

Debrecen reformátussága méltó keretek között ünnepelte meg a reformáció emlékét. A nagytemplomi istentiszteletet dr. *Ballazár Dezső* püspök végezte. A theologusok „Hittan-szaki Önképzőköre” nagyszabású emlékünne-

pélyt rendezett, itt megnyitó beszédet dr. *Révész Imre* egyetemi professzor mondott.

A hevesnagykunsági egyházmegye Szolnokon tartotta rendes közgyűlését, amelyen *Török Imre* esperes, aki 16 év alatt nagy buzgósággal viselte esperesi tisztét, bejelentette lemondását.

A magyar KIE jubileumi ünnepélye december hó 8-án lesz Budapesten a Vigadó nagytermében. Ünnepi beszédet mond dr. *Révész Imre* egyetemi tanár. Közreműködnek id. dr. *Szabó Aladár*, *Sartorius Ernő*, dr. *Kapi Béla* ev. püspök és dr. *Tóth Miklós*. Művészi, egyházzenei számok is lesznek, *Árokháty Béla* vezetésével.

Dr. *Raffay Sándor* mondja a jubileumi beszédet Luther szülővárosában Eislebenben nov. 10-én a nagy reformátor születésének 450 éves évfordulóján.

Szabó Imre budapesti esperes bejelentése szerint Budapesten megkezdik a református ifjúsági gyülekezet megszervezését.

Felhívjuk lelkész testvéreink figyelmét a következőkre: A Brit és Külföldi Biblia Társulat folyó évi november hó 6—13-ig „bibliahetet” rendez. Az e héten lelkészek és lelkészi hivatalok által közvetlen rendelt bármily nyelvű vászonkötésű Bibliák, Újtestamentumok és Evangéliumok után (bőr- vagy aranyfémű könyvek kivételével) portómentes küldés mellett 30% engedményt ad. A feltételek a következők: Lelkész vagy lelkészi hivatal bruttó 10 pengőt meghaladó és legalább 3 példányt kitevő rendelése, az összegnek postai bef. lapon való előzetes beküldése mellett, melynek hátlapján a megrendelés is eszközölhető. (Biankó bef. lap minden postán kapható.) A postatakarékpénztári csekkszámra 36,858.

A C. E. Világszövetség vezetősége elhatározta, hogy legközelebbi világgyűlését Budapesten tartja 1934 augusztusában.

Külmissziói szindarab jelent meg a Magyar Református Külmissziói Szövetség kiadásában. „Egy fekete szív megtérése.” Irta *Morvay István*.

Szedési hibából Kósa Bélát lapunk múlt heti száma, a szentpeterszegi templomszenteléssel kapcsolatban, mint balmazújvárosi volt lelkészt említi. Megállapítjuk, hogy ez tévedés, mert ő most is ott működik, mint a magyar egyház rendes vallásoktató lelkésze. Péterszegen felkérésre szolgált.

TARTALOM: Luther és Kálvin: Révész Imre. — Feljegyzések vitákról és gondolatokról: Kósa Béla. — Papi nyomorúság: Dr. Kosdy János. — A humor jogosultsága: Baráth Imre. — Tudósítás. Földes: Pap Béla. — Különfélék.

Laptulajdonos: Dr. KUN BÉLA.

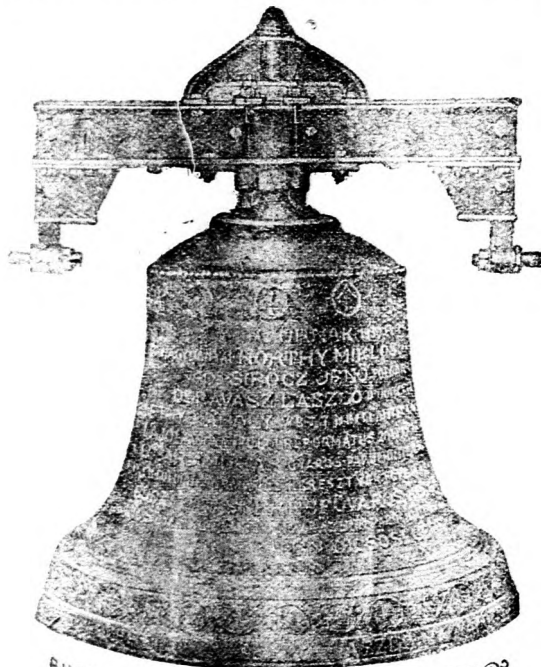
Magyarország aranykoszorús mestere

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgyár

BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

Telefon: Aut. 913-53. sz. Költségvetéssel díjmentesen szolgál

BUDAPEST-ANGYALFÖLDI REF. TEMPLOM RÉSZÉRE
VÉSZÍTETT HARANG, MELYET DR. RAVASZ LÁSZLÓ PÜSPÖK ÚR
AVATOTT FEL.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesszékhelyi, szentesi és szombathelyi kiállításokon nagy aranyéremmel kitüntetve. 1930. évi nemzetközi vásáron emléklappal kitüntetve.

A budapesti Bazilika 7945 kilogrammos új harangja gyáramban készült.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

*

Kitűnő lötöképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények, zsir-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.

Telefon 6. és 15-42.

Protestáns egyházi irodalom!

Dr. Baltazár Dezső : Elég nekem az Isten kegyelme	1.—
— A próbáltatások idejéből	—50
Dr. Bartók György : Forradalom és reformáció	—30
Benke Tibor : A munkásság és a vallás belmissziói szempontból	—60
Czeglédy Emánuel : Baltazár Dezső református püspök életrajza	—50
Dr. Erdős József : A második heivét hitvallás	1.—
Dr. Erdős Károly : Méliusz világító-lámpásának sugarai	—50
Dr. Illyés Endre : A magyar református földművelő nép lelki élete	2.90
Dr. Incze Gábor : Az Úr áldassék ! (57 magyar református lelkész prédikációja az év különböző ünnepeire és vasárnapjaira)	7.—
— Esketési beszédek	3.—
— Keresztelési beszédek	3.—
— Temetési beszédek	3.—
— „Az az ember Te vagy !” (Prédikációk)	2.—
Krocker—Ferenczy Károly dr. : Világhatalom és Istenországa	3.40
Dr. szentpéteri Kun Ágota : A debreceni református Nagytemplom	1.—
Dr. szentpéteri Kun Béla : Magyar református egyházalkotmány	1.60
Makay Miklós : A gyakorlati keresztyénység világmozgalma	1.80
Dr. Módis László : Rövid bibliai héber nyelvtan	6.—
— Zakariás próféta és könyve	2.80
Dr. Ravasz László : A nemzeti egység lelke	—40
Révész Imre élete	1.—
Dr. Révész Imre : Az Ige fénye (Prédikációk)	1.20
— Kálvin János élete	—80
Szabó Gyula : „Sötétségből világosság ragyogjon !” (Prédikációk)	1.50
Dr. Szeberényi Lajos Zs. : Marxtól Leninig (A modern pogányság harca a keresztyénség ellen)	3.—
Varga József : Koráikönyv	5.—
Dr. Vasady Béla : A hit misztériuma	7.—

Fenti művek kaphatók :

„MÉLIUSZ”

KÖNYVKERESKEDÉSSEN

DEBRECEN,

FÉRENC JÓZSEF-ÚT 26. SZ. ALATT.